

Rode Kruis
Vlaanderen

Actualisering van de Commentaren op de Verdragen van Genève van 1949: vraag en antwoord¹

De vier Verdragen van Genève van 1949 vormen de basis van het internationaal humanitair recht. Ze bieden een kader waarin bepaald wordt wat aanvaardbaar is en wat verboden is tijdens gewapende conflicten.

In de jaren '50 werd door het Internationale Rode Kruiscomité een Commentaar op elk van deze Verdragen gepubliceerd. Gebaseerd op ontwikkelingen in recht en praktijk sindsdien, met inbegrip van universele toetreding tot de Verdragen, heeft de organisatie werk gemaakt van een nieuwe reeks commentaren die de recente interpretaties van de Verdragen omvatten.

Het eerste deel, de geactualiseerde Commentaar op het Eerste Verdrag van Genève werd onlangs gepubliceerd. Jean-Marie Henckaerts, die het project leidt, licht verder toe:

Wat is de hoofddoelstelling van de geactualiseerde Commentaren?

Het hoofddoel van de bijgewerkte Commentaren is te verzekeren dat het recht bekend is zoals het vandaag geïnterpreteerd wordt, zodat het effectief toegepast kan worden in huidige gewapende conflicten. Wij zien dit als een belangrijke bijdrage aan het bevestigen van de blijvende relevantie van de Verdragen, het genereren van respect voor deze regels en de versterking van de bescherming van slachtoffers bij gewapende conflicten.

De ervaring die werd opgedaan in het toepassen en interpreteren van de verdragen in de afgelopen 6 decennia, heeft geleid tot een gedetailleerd inzicht van hoe deze regels functioneren in gewapende conflicten over de hele wereld en in situaties die heel anders zijn dan degene die hebben geleid tot de goedkeuring van de Verdragen.

Deze ervaring heeft ons toegelaten om de essentie van deze regels te vatten en om hun veelzijdigheid in diverse situaties te onderzoeken. Daarmee gaan de nieuwe Commentaren veel verder dan de edities van de jaren '50, die grotendeels gebaseerd zijn op het voorbereidend werk voor de verdragen en op de ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Kan u een voorbeeld geven van de problemen die de Commentaren verduidelijken?

De Commentaren werpen een licht op veel kwesties, gaande van hoe diverse regels van internationaal humanitair recht van toepassing zijn in de complexe hedendaagse conflicten, de verplichting die partijen hebben ten opzichte van de gewonden en zieken, tot de definitie van bepaalde juridische begrippen die zijn opgenomen in de Verdragen.

Zo bijvoorbeeld bevat het Eerste Verdrag van Genève de verplichting dat de gewonden en zieken moeten worden beschermd en gerespecteerd. Maar wat betekent dit in de praktijk? Welke standaard van medische verzorging is vereist voor de behandeling van gewonden en zieken? Hoe kunnen de gewonden en zieken worden verzameld en verzorgd wanneer er geen troepen op de grond aanwezig

¹ Dit is een vertaling van de Q&A die werd gepubliceerd op de website van het Internationale Rode Kruiscomité.

zijn? De antwoorden op deze en andere vragen hebben zowel juridische als operationele dimensies die aangekaart worden in de Commentaar op het Eerste Verdrag.

Wie zal de Commentaren gebruiken?

De Commentaren zijn een essentieel instrument voor personen, zoals militaire bevelhebbers, officieren en advocaten, die beroepshalve actief zijn om de bescherming van de slachtoffers tijdens gewapende conflicten te verzekeren.

De Commentaren zullen nuttig zijn bij de voorbereiding van de opleiding van strijdkrachten, bij het opstellen van instructies aan strijdkrachten en om ervoor te zorgen dat militaire instructies voldoen aan het recht. Het zal tevens nuttig zijn voor rechters die het internationaal humanitair recht moeten toepassen, inclusief in internationale strafhoven en tribunalen, waar degenen die worden beschuldigd van schendingen van het recht, vervolgd kunnen worden. Andere gebruikers zijn juristen bij overheidsinstanties, internationale organisaties, het Internationale Rode Kruiscomité en nationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen, evenals academici.

We weten dat de Commentaren uit de jaren '50 nuttig voor hen zijn geweest. En we zijn ervan overtuigd dat de bijgewerkte Commentaren als een even belangrijk instrument zullen worden beschouwd aangezien ze op basis van nieuwere toepassingen en interpretaties van de Verdragen door de staten en hoven meer genuanceerde inzichten en interpretaties bieden.

Hoe komen de Commentaren overeen met de prevalentie van de hedendaagse niet-internationale gewapende conflicten?

Aangezien de meerderheid van de hedendaagse conflicten een niet-internationaal karakter hebben, is het regelen van deze conflicten een cruciale kwestie geworden. Artikel 3 is een essentiële bepaling van de Verdragen inzake deze soort conflicten. De nieuwe Commentaar biedt een uitgebreide interpretatie van alle aspecten van dit "mini-Verdrag". Dit omvat de toepassing van de eis tot menselijke behandeling, de zorg voor de gewonden en zieken, humanitaire activiteiten, strafrechtelijke aspecten en naleving. Maar het behandelt ook prangende onderwerpen zoals seksueel geweld en non-refoulement (het verbod op het terugsturen van mensen naar landen waar hun leven in gevaar kan zijn).

Bijgevolg is de commentaar op dit artikel aanzienlijk gegroeid ten opzichte van de oorspronkelijke versie van 1952.

Welke andere ontwikkelingen nemen de nieuwe Commentaren in rekening?

Een goed voorbeeld is de manier waarop de bescherming van vrouwen behandeld wordt.

De verwijzing in de oorspronkelijke Commentaren naar vrouwen als 'zwakker dan zichzelf en wiens eer en bescheidenheid om respect vraagt' zou niet langer passend geacht worden. Uiteraard waren de oorspronkelijke Commentaren een product van de maatschappelijke en historische context van hun tijd. Vandaag is er echter een beter begrip dat vrouwen, mannen, meisjes en jongens specifieke behoeften en capaciteiten hebben, gekoppeld aan de verschillende manieren waarop gewapende conflicten hen kunnen beïnvloeden. De nieuwe Commentaren weerspiegelen de sociale en internationale juridische ontwikkelingen met betrekking tot de gelijkheid van de seksen.

Houden de nieuwe Commentaren rekening met andere domeinen van internationaal recht?

Toen de Verdragen van Genève werden aangenomen stonden veel gebieden van het internationaal recht nog in hun kinderschoenen, zoals de rechten van de mens, internationaal strafrecht en vluchtelingenrecht. In tussentijd zijn deze rechtstakken aanzienlijk gegroeid.

Deze rechtsgebieden zijn aanvullend op het internationaal humanitair recht aangezien ze allemaal proberen om bescherming te bieden aan personen die daar behoefte aan hebben. Internationaal humanitair recht staat niet op zichzelf als rechtstak, maar is in communicatie met andere gebieden van het internationaal recht.

Huidige interpretaties aangeboden in de nieuwe Commentaren houden rekening met de ontwikkelingen op andere rechtsgebieden indien relevant voor de interpretatie van een bepaling van het Verdrag. Er zijn ook ontwikkelingen op andere, meer technische gebieden zoals het verdragenrecht of het recht inzake staatsverantwoordelijkheid die ook weerspiegeld worden in de nieuwe Commentaren.